Рішення

разової спеціалізованої вченої ради про присудження наукового ступеня доктора філософії

Разова спеціалізована вчена рада Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України прийняла рішення про присудження ***Мойсеєнко Ірині Михайлівні*** наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 01 Освіта/Педагогіка зі спеціальності 016 Спеціальна освіта на підставі прилюдного захисту дисертації **«Формування сенсомоторних компетенцій дітей старшого дошкільного віку з розладами аутичного спектра»**

«17» липня 2023 року

Мойсеєнко Ірина Михайлівна, 1969 року народження, громадянка України. Освіта вища: закінчила у 1994 році Слов'янський державний педагогічний інститут за спеціальністю «олігофренопедагогіка» та присвоєно кваліфікацію спеціаліста «Вчитель допоміжної школи, олігофренопедагог дошкільних установ».

У серпні 2020 року закінчила аспірантуру Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України за спеціальністю 016 «Спеціальна освіта».

Дисертацію виконано у відділі інклюзивного навчання Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України.

Науковий керівник – Лапін Андрій Володимирович - кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник відділу інклюзивного навчання Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України.

Здобувачка має 24 наукових публікації за темою дисертації, з них 1 стаття у співавторстві, опублікована у науковому фаховому виданні України, 1 стаття у міжнародній колективній монографії, 5 статей - у зарубіжних періодичних виданнях, 7 статей у наукових фахових виданнях України, включених до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus, 3 статті у наукових фахових виданнях України, 8 статей і тез апробаційного характеру:

1. Мойсеєнко І.М. (2021) Модель сенсомоторної компетенції дітей з розладами аутичного спектра: колективна монографія Scientific research of the

XXI century. Volume 1 : collective monograph / Compiled by V. Shpak; Chairman of the Editorial Board S. Tabachnikov. Sherman Oaks, Los Angeles : GS publishing service. 430 p. Available at: DOI : 10.51587/9781-7364-13302-2021-001 URL:

2. Мойсеєнко І.М. (2023) Теоретико-методологічне дослідження гнозису як інтегратора сенсорної інформації у контексті сенсомоторного розвитку дітей з розладами аутистичного спектра. *International Science Journal of Education & Linguistics*. Vol. 2. No. 2,. С. 63–73. DOI: 10.46299/j.isjel.20230202.08.

3. Мойсеєнко І. М. (2019) Теоретичні підходи до дослідження аутизму в Україні. *Інноваційна педагогіка*, вип. 10. С.58 – 63.

4. Мойсеєнко І. М. (2020) Особливості вестибулярно-білатерально-гравітаційно-постуральних реакцій дітей з РАС. *Інноваційна педагогіка*.. Вип. 26. С. 91 – 96.

5. Мойсеєнко І. М. (2022) Характеристика структурних компенентів сенсомоторної компетентності дітей з РАС. *Viae Educationios*: *Studies of Education and Didactics.* № 49. С. 93 – 98.

6. Мойсеєнко І. М. (2022) Принципи формування сенсомоторних компетенцій у дітей з РАС. *Acta Paedagogica Volynienses*. Луцьк : Волинський національний університет імені Лесі Українки,. № 2. Т. 2. С. 202 – 210

У дискусії взяли участь голова і члени спеціалізованої вченої ради:

Засенко В'ячеслав Васильович, доктор педагогічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України, радник директора, головний науковий співробітник відділу освіти дітей з порушеннями слуху Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України. Оцінка позитивна без зауваженнь.

Омельченко Ірина Миколаївна, доктор психологічних наук, професор, провідний науковий співробітник відділу психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими потребами, Інститут спеціальної педагогіки і психології НАПН України. Оцінка позитивна із зауваженнями:

1. Новизна дослідження презентована ключовими дефініціями, серед важливих, значущих і доцільних виступає поняття «структурований простір». Викликає сумніви можливість створення такого простору для формування

сенсомоторних компетенцій в дошкільників з РАС, зокрема в межах експериментальних закладів України.

2. Сучасний розвиток спеціальної та інклюзивної освіти передбачає поширення соціокультурного підходу до супроводу дітей з РАС. При цьому здобувачка послуговується нозологічним підходом і використовує позицію «4 П»: персоналізації, прогностичності, профілактичності, партнерства. Потребують уточнення позиції нозологічного підходу у контексті дошкільної освіти осіб з РАС.

3. Рецензоване дослідження презентує широкий пласт діагностичного матеріалу, який варто використовувати фахівцям у практичній діяльності. Потребує уточнення необхідність розглядати ресурс діагностичного інструментарію як пропедевтичний напрям корекційної роботи дошкільників з РАС.

4. З огляду на предметність, значущість практичного доробку авторки рекомендуємо розробити методичні рекомендації, які б постали у вигляді спрямовуючих настанов у процесі формування сенсомоторних компетенцій дошкільників з РАС для педагогів, асистентів з урахуванням ключових аспектів створення «структурованого простору» в умовах спеціальних і інклюзивних дошкільних закладів України.

Чеботарьова Олена Валентинівна, доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник, завідувач відділу освіти дітей з порушеннями інтелектуального розвитку, Інститут спеціальної педагогіки і психології НАПН України. Оцінка позитивна із зауваженнями:

1. Дисертантом обрано достатньо актуальну, важливу та складну тематику наукового дослідження. Сенсомоторні компетенції дітей старшого дошкільного віку з розладами аутичного спектра представлено як показник злагодженої роботи тіла та органів чуття, що регулюють психофізичні процеси, від яких залежить освітня траєкторія та програма життєдіяльності дитини, за умови сформованості знання схеми тіла, відчуття свого тіла, розвитку сприймання. Потребує уточнення та детальнішого обґрунтування потреба у формування сенсомоторних компетенцій на завершальному етапі дошкільного навчання, для дітей старшого дошкільного віку. Можливо для вразливих соціальних груп є потреба у формуванні на більш ранньому, початковому етапі перебування таких дітей у дошкільному закладі освіти з точки зору надання їм вчасної корекційної допомоги та підтримки.

2. На констатувальному етапі дослідження зазначається, що під час емпіричного вивчення сенсомоторної компетенції «Володіння своїм тілом» значна частина дошкільників на початку навчання має переважно низький загальний рівень її розвитку. На наш погляд, представлення детальнішої якісної порівняльної характеристики таких дітей за вищевказаним компонентом та його показниками сприяло б повноті опису констатувального етапу дослідження.

3. На формувальному етапі дослідження розроблено спеціальну методику формування сенсомоторних компетенцій дошкільників з РАС. На наш погляд, потребує уточнення сам механізм поєднання формування сенсомоторних компетенцій з тематикою та змістом корекційно-розвивальних занять.

4. На нашу думку, робота тільки б виграла, якби для кращого сприймання результатів експериментального дослідження було б надано більше матеріалів щодо якісного опису результатів проведеного дослідження.

5. У роботі мають місце окремі стилістичні помилки, які, безумовно, не впливають на сутність та зміст дослідження.

Дегтяренко Тетяна Миколаївна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри спеціальної та інклюзивної освіти, Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка. Оцінка позитивна із зауваженнями:

1. Дисертаційна робота містить досить багатий обсяг параметрів дослідження сенсомоторного розвитку, що робить її перевантаженою як в теоретичному, так і в експериментальному просторі. Тож, варто скоротити обсяг сенсомоторних компетенцій та розглянути одну з них (наприклад, «Володінні своїм тілом»), що містить у собі ряд сенсорних модуляцій та моторних реакцій.

2. Параграф 1.2 роботи містить дослідження особливості сенсомоторного розвитку дітей з РАС та наукових публікацій, які розкривають сутність проблеми навчання, виховання та розвитку цієї категорії дітей, що сягає своїми коренями первинної симптоматики аутизму. Одним з аспектів сучасних наукових досліджень проблем розвитку, навчання та соціалізації дітей з РАС є розгляд проблеми аутизму з точки зору теоретичних моделей сприйняття, що дозволило автору сформувати власний підхід до побудови сенсомоторного розвитку, але у дослідженні не достатньо аргументовано та обгрунтовано компоненти сенсомоторного розвитку дітей з РАС.

3. У підрозділі 2.1 відповідно до поставленої мети та реалізації завдань експериментального дослідження, розкривається експериментальна методика діагностики сенсомоторгного розвитку дітей старшого дошкільного віку з РАС, яка складалась з низки наступних методик: метрична шкала для дослідження моторної активності у дітей та підлітків, розроблена М. Озерецьким; таблиці сенсомоторного розвитку, ігри та вправи. Х. Зіннхубер; тести на сенсорну інтеграцію та праксіс SIPT. Безперечно перевагою цієї методики є інтегральний підхід до діагностики, що дозволяє комплексно проаналізувати емпіричні показники функціонального стану сенсомоторного розвитку дитини. Було б доцільно провести діагностику сенсомоторного розвитку дітей з РАС шляхом модифікації однієї з цих методик.

Скрипник Тетяна Вікторівна, доктор психологічних наук, старший науковий співробітник, професор факультету психології та спеціальної роботи, Київський університет імені Бориса Грінченка. Оцінка позитивна із зауваженнями:

1. Заявлений у науковій новизні орієнтир на парадигму реабілітаційної нейропедагогіки залишився недостатньо розкритим у контексті роботи, тому хотілося б з’ясувати, чи це реальність, чи перспектива, яку дисертантка убачає для своєї подальшої наукової роботи.

2. У роботі відсутній огляд методів з науково доведеною ефективністю для осіб з РАС («Сенсорна інтеграція Айрес», «Вправи і рух», «Сенсорна дієта», «Перцептивна моторика» та ін.), дотичних до предмету дослідження, через що виникає питання щодо ставлення до них дисертантки та її уявлення про доречність їх застосування задля формування у цих осіб сенсо-моторних компетентностей.

3. Незрозумілим лишився зв'язок між отриманими результатами за констатувальним експериментом і змістом методики формування сенсо-моторних компетенцій, тому, не до кінця зрозуміло з формування якої компетенції треба починати у першу чергу, у якій послідовності здійснювати вправи, скільки їх робити, як саме їх робити, якої етапності у здійсненні втручання дотримуватися.

4**.** У дослідженні недостатньо розвинена думка про практичну користь від формування сенсо-моторних компетенцій у дітей з РАС як підґрунтя (або передумову) їхнього навчання і розвитку. На нашу думку, можна було б значно посилити роботу, аби після проведеного дослідження, яке обмежувалося

формуванням сенсо-моторних якостей, було б проведено опитування (або анкетування) батьків / педагогів стосовно того, як змінилися прояви тієї чи іншої дитини стосовно освітньої діяльності, поведінки, соціальної взаємодії, що б могло продемонструвати підвищення якості життя дитини з РАС.

5. Зазначена на початку роботи інформація про авторський спецкурс «Формування сенсо-моторних компетенцій дітей з РАС в умовах освітнього закладу» не знайшла подальшої конкретизації. Тому лишилося запитання щодо програми цього спецкурсу, умов його викладання, а також його слухачів.

Результати відкритого голосування:

«За» - 5 членів ради;

«Проти» - немає,

«Утримались» - немає.

СПЕЦІАЛІЗОВАНА ВЧЕНА РАДА ІНСТИТУТУ СПЕЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ І ПСИХОЛОГІЇ ІМЕНІ МИКОЛИ ЯРМАЧЕНКА НАПН УКРАЇНИ УХВАЛИЛА:

1. Дисертація Мойсеєнко Ірини Михайлівни на тему: **«Формування сенсомоторних компетенцій дітей старшого дошкільного віку з розладами аутичного спектра»,** що подана на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 016 Спеціальна освіта є завершеним самостійним науковим дослідженням і відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

2. Присудити Мойсеєнко Ірині Михайлівні ступінь доктора філософії з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 016 Спеціальна освіта.

На підставі результатів відкритого голосування та прийнятого рішення разова спеціалізована вчена рада присуджує Мойсеєнко Ірині Михайлівні ступінь доктора філософії з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 016 Спеціальна освіта.

Голова спеціалізованої вченої ради
доктор педагогічних наук, професор,
дійсний член (академік) НАПН України В'ячеслав ЗАСЕНКО